

बलीदारा
फॅमिली गार्डन रेस्टॉरंट ऑफ फास्ट फूड

* साऊथ इंडियन
* पंजाबी * चायनीज
* तंदू * महाराष्ट्रीयन
नाना व जेवणाची उत्तम सोय
संकेत : 8999854954, 86687738334
पता : धुळे-सोलापूर हायवे, विदुसरा डॅम जवळ, मंडरी-करंजी फाटा, पाली बीड

बीड (महाराष्ट्र) ■ वर्ष ४ थे ■ अंक ६८ रविवार दि. २८ एप्रिल २०२४ RNI MAHMAR/2021/81481

■ Email-prarambh2023@gmail.com

पाने-४

किंमत ३ रुपये

प्रारम्भ

संपादक-जालिंदर ज्ञानदेव धांडे

बीड

गोदावरी

रेस्टो बार, डिलक्स रूम

एसपी ऑफिससमांग, वार्षी रोड, बीड

प्रो.प्रा.नितीन खोडे

एक वेळ आवश्य भेट द्या

प्रारम्भ

मासेमारी टिकणार कशी?

आता वाढवण बंदर होणार आहे. या विकासाच्या वाटचालीत मासेमारीचा व्यवसाय आणि मच्छिमार कुटुंबे यांचा कोणी विचारच करीत नाही. आज हा व्यवसाय चारी बांगूनी संकरत सापडतो आहे. मात्र, राज्य किंवा केंद्र सरकार याची गंभीर खलू घेत नाही. मासेमारीला पुन्हा उभारी द्यावीची तर सरकाराला जाग याची लागेल.

भरत आर्थिक महसूसा बनत आहे. अपली अर्थव्यवस्था २०२७ पर्यंत जगत तिसी होईल. ही प्रगती सर्वक असावी, या अपेक्षेला पूरक असे प्रतल सरकारचे असावत. अशा पाश्वभूतीर ज्यांचा मासेमारी हा पिंडीजात व्यवसाय आहे, अशा पालघर जिल्हालीत कोळी समाजाचे भविष्य काय आहे, याची चर्चा करण्याचा हा प्रयत्न. सामान्य लोकांच्या मानात कोळी समाजाच्या अर्थव्यवस्थी स्थिरीदावल अनेक गैरसमज असतात. सण-समान्भांत सोनाच्या दागिन्यांनी नव्हेल्याको ठोकी महिला, बाजारात वाढलेले माशांचे बाबे हे सर्व पाहून कोळ्यांचा धंदा तेजीत आहे, असे काहीना वाटेत. पण वास्तव यापेक्षा विपरीत आहे. पालघर जिल्हालील मच्छिमार समाज, ज्यामध्ये मांगोला, वैती, आगरी, मितन अशा अनेक जातींचे लोक येतात, यांची परिस्थिती शोचावी आहे. देशाची आर्थिक राजधानी मुंबईच्या शेजारी असलेला पालघर जिल्हा सरकार दरवारी आदिवासी जिल्हा म्हणून नोंदवला गेला आहे. पालघरच्या परिच्छम भागात किनारपट्टी भागात मच्छिमार समाज बहुसंख्येने आहे. पारंपरिक पद्धतीने येथील खाड्या आणि जवळच्या सुमुद्रात मासेमारी केली जाते. तसेच खोल समुद्रात २५०० पेक्षा जास्त यांत्रिक नोका आहेत. मासेमारी आणि त्याचा अधारीत इत उद्योग अशी एक मोठी अर्थव्यवस्था (इकोसिस्टम) येथे किंवदं जातके आहे. गेल्या काही वर्षांत पालघर जिल्हालीत किनारपट्टी भागात बोर्डर, पालघर, डहाण, किंवा खाली दक्षिणेत वर्द्दी-विराह येथे औद्योगिक वसाहीनी निर्माण झाल्या. कारखाने सुरु झाले, या अद्यौगिक वसाहीनीधून सोडले याणारे बहुसंख्यामध्ये कराचा आणि सांडपाण्याचा खाड्यांमध्ये होणारा निचारा यामुळे वेथील खाड्या प्रवृत्त झाल्या. किनारपट्टी भागात मासे गरब झाले, वृक्षी गंभीर अनेक कुटुंबे जगत. पण आता मासे मिळेण्याचे कठीन झाले आहे. अठ-दहा दिवस खोल समुद्रात याचवण फिरल्यानंतरही मासे मिळतील याची खाली नाही. शेकडी लिटर डिजेल जाळून जेळ्या बोट रिकार्मी पतत येते तेव्हा हजारोंचे नुकसान होते. त्यांवर अवलंबून असण्याचा सर्व लोकांसमोर अस्तित्वाचा प्रसन आहे. मासे मिळण्याचे प्रमाण घटत्याने धंदात नुकसान होते. ८०-८५ टक्के मच्छिमार हे कर्जाच्या आोड्यावानी दबतात. १०-१२ टक्के कसे तीरी खर्च वसूल करतात आणि ५ टक्क्यांहून कमी मच्छिमार हे थोडा-अधिक नफा मिळवतात. धंदासाठी कर्ज मिळण्याची योग्य सोय नसल्याने अधिक व्याजाचे कर्ज खासगी साकाराकडून घ्यावे लागेत. दागिने गहण पडतात. मच्छिमार समाजाची सवांत मोठी अडवण म्हणजे त्यांच्या वडिलोपर्जित विहावाटीच्या जागा त्यांच्या नावावर नसतात. त्यामुळे बंकांकडे कर्जासाठी जावे तर तापण ठेवण्यास काही नसते, अशी विचित्र अडण्या आहे. कोळी समाज हा ऊंजार आहे. अपशंशने खत्त नाही. त्यामुळे यांची काय आत्महत्या करतात. समाज, सरकार दुरुक्ष करते. पालघरमधील मच्छिमार समाज असाच दुरुक्षित राहिला आहे. त्यात आमदार, खासादा हे आरक्षित असल्याने या समाजालीत कार्यकर्त्यांना राजकीय भविष्य नसते, चांगले राजकीय नेतृत्व नसल्याने येथील मच्छिमार समाजाच्या प्रश्नांना योग्य अधिग्राह मिळत नाही.

पालघर जिल्हात (पूर्वी ठाणे जिल्हा) तरापू येथे साठ्या दशकात पहिली अणगट्टी आली तर सतरच्या दशकात अमायडीसी आली. पुढे याचे विस्तार झाला. ऐंगिणी दशकात डहाणू येथे अंगिण विघूत केंद्र आले. या प्रकल्पांमुळे ग्रस्त लोकांचे पुनर्वसन यातात्याचा झाले. आजीही अनेक लोक यातून नीट सावरलेले नाही. पण यामुळे मच्छिमार समाजाचे सवांत जास्त नुकसान झाले. खोल समुद्रात यांची खाली यांची खाली आहे. अठ-दहा दिवस खोल समुद्रात याचवण फिरल्यानंतरही मासे मिळतील याची खाली नाही. शेकडी लिटर डिजेल जाळून जेळ्या बोट रिकार्मी पतत येते तेव्हा हजारोंचे नुकसान होते. त्यांवर अवलंबून असण्याचा सर्व लोकांसमोर अस्तित्वाचा प्रसन आहे.

मासे मिळण्याचे प्रमाण घटत्याने धंदात नुकसान होते. ८०-८५ टक्के मच्छिमार हे कर्जाच्या आोड्यावानी दबतात. १०-१२ टक्के कसे तीरी खर्च वसूल करतात आणि ५ टक्क्यांहून कमी मच्छिमार हे थोडा-अधिक नफा मिळवतात. धंदासाठी कर्ज मिळण्याची योग्य सोय नसल्याने अधिक व्याजाचे कर्ज खासगी साकाराकडून घ्यावे लागेत. दागिने गहण पडतात. मच्छिमार समाजाची सवांत मोठी अडवण म्हणजे त्यांच्या वडिलोपर्जित विहावाटीच्या जागा त्यांच्या नावावर नसतात. त्यामुळे बंकांकडे कर्जासाठी जावे तर तापण ठेवण्यास काही नसते, अशी विचित्र अडण्या आहे. कोळी समाज हा ऊंजार आहे. अपशंशने खत्त नाही. त्यामुळे यांची काय आत्महत्या करतात. समाज, सरकार दुरुक्ष करते. पालघरमधील मच्छिमार समाज असाच दुरुक्षित राहिला आहे. त्यात आमदार, खासादा हे आरक्षित असल्याने या समाजालीत कार्यकर्त्यांना राजकीय भविष्य नसते, चांगले राजकीय नेतृत्व नसल्याने येथील मच्छिमार समाजाच्या प्रश्नांना योग्य अधिग्राह मिळत नाही.

पालघर जिल्हात (पूर्वी ठाणे जिल्हा) तरापू येथे साठ्या दशकात पहिली अणगट्टी आली तर सतरच्या दशकात अमायडीसी आली. पुढे याचे विस्तार झाला. ऐंगिणी दशकात डहाणू येथे अंगिण विघूत केंद्र आले. या प्रकल्पांमुळे ग्रस्त लोकांचे पुनर्वसन यातात्याचा झाले. आजीही अनेक लोक यातून नीट सावरलेले नाही. पण यामुळे मच्छिमार समाजाचे सवांत जास्त नुकसान झाले. खोल समुद्रात यांची खाली यांची खाली आहे. अठ-दहा दिवस खोल समुद्रात याचवण फिरल्यानंतरही मासे मिळतील याची खाली नाही. शेकडी लिटर डिजेल जाळून जेळ्या बोट रिकार्मी पतत येते तेव्हा हजारोंचे नुकसान होते. त्यांवर अवलंबून असण्याचा सर्व लोकांसमोर अस्तित्वाचा प्रसन आहे.

मासे मिळण्याचे कर्ज खासगी साकाराकडून घ्यावे लागेत. दागिने गहण पडतात. मच्छिमार समाजाची सवांत मोठी अडवण म्हणजे त्यांच्या वडिलोपर्जित विहावाटीच्या जागा त्यांच्या नावावर नसतात. त्यामुळे बंकांकडे कर्जासाठी जावे तर तापण ठेवण्यास काही नसते, अशी विचित्र अडण्या आहे. कोळी समाज हा ऊंजार आहे. अपशंशने खत्त नाही. त्यामुळे यांची काय आत्महत्या करतात. समाज, सरकार दुरुक्ष करते. पालघरमधील मच्छिमार समाज असाच दुरुक्षित राहिला आहे. त्यात आमदार, खासादा हे आरक्षित असल्याने या समाजालीत कार्यकर्त्यांना राजकीय भविष्य नसते, चांगले राजकीय नेतृत्व नसल्याने येथील मच्छिमार समाजाच्या प्रश्नांना योग्य अधिग्राह मिळत नाही.

पालघर जिल्हात (पूर्वी ठाणे जिल्हा) तरापू येथे साठ्या दशकात पहिली अणगट्टी आली तर सतरच्या दशकात अमायडीसी आली. पुढे याचे विस्तार झाला. ऐंगिणी दशकात डहाणू येथे अंगिण विघूत केंद्र आले. या प्रकल्पांमुळे ग्रस्त लोकांचे पुनर्वसन यातात्याचा झाले. आजीही अनेक लोक यातून नीट सावरलेले नाही. पण यामुळे मच्छिमार समाजाचे सवांत जास्त नुकसान झाले. खोल समुद्रात यांची खाली यांची खाली आहे. अठ-दहा दिवस खोल समुद्रात याचवण फिरल्यानंतरही मासे मिळतील याची खाली नाही. शेकडी लिटर डिजेल जाळून जेळ्या बोट रिकार्मी पतत येते तेव्हा हजारोंचे नुकसान होते. त्यांवर अवलंबून असण्याचा सर्व लोकांसमोर अस्तित्वाचा प्रसन आहे.

मासे मिळण्याचे कर्ज खासगी साकाराकडून घ्यावे लागेत. दागिने गहण पडतात. मच्छिमार समाजाची सवांत मोठी अडवण म्हणजे त्यांच्या वडिलोपर्जित विहावाटीच्या जागा त्यांच्या नावावर नसतात. त्यामुळे बंकांकडे कर्जासाठी जावे तर तापण ठेवण्यास काही नसते, अशी विचित्र अडण्या आहे. कोळी समाज हा ऊंजार आहे. अपशंशने खत्त नाही. त्यामुळे यांची काय आत्महत्या करतात. समाज, सरकार दुरुक्ष करते. पालघरमधील मच्छिमार समाज असाच दुरुक्षित राहिला आहे. त्यात आमदार, खासादा हे आरक्षित असल्याने या समाजालीत कार्यकर्त्यांना राजकीय भविष्य नसते, चांगले राजकीय नेतृत्व नसल्याने येथील मच्छिमार समाजाच्या प्रश्नांना योग्य अधिग्राह मिळत नाही.

पालघर जिल्हात (पूर्वी ठाणे जिल्हा) तरापू येथे साठ्या दशकात पहिली अणगट्टी आली तर सतरच्या दशकात अमायडीसी आली. पुढे याचे विस्तार झाला. ऐंगिणी दशकात डहाणू येथे अंगिण विघूत केंद्र आले. या प्रकल्पांमुळे ग्रस्त लोकांचे पुनर्वसन यातात्याचा झाले. आजीही अनेक लोक यातून नीट सावरलेले नाही. पण यामुळे मच्छिमार समाजाचे सवांत जास्त नुकसान झाले. खोल समुद्रात यांची खाली यांची खाली आहे. अठ-दहा दिवस खोल समुद्रात याचवण फिरल्यानंतरही मासे मिळतील याची खाली नाही. शेकडी लिटर डिजेल जाळून जेळ्या बोट रिकार्मी पतत येते तेव्हा हजारोंचे नुकसान होते. त्यांवर अवलंबून असण्याचा सर्व लोकांसमोर अस्तित्वाचा प्रसन आहे.

मासे मिळण्याचे कर्ज खासगी साकाराकडून घ्यावे लागेत. दागिने गहण पडतात. मच्छिमार समाजाची सवांत मोठी अडवण म्हणजे त्यांच्या वडिलोपर्जित विहावाटीच्या जागा त्यांच्या नावावर नसतात. त्यामुळे बंकांकडे कर्जासाठी जावे तर तापण ठेवण्यास काही नसते, अशी विचित्र अडण्या आहे. कोळी समाज हा ऊंजार आहे. अपशंशने खत्त नाही. त्यामुळे यांची काय आत्महत्या करतात. समाज, सरकार दुरुक्ष करते. पालघरमधील मच्छिमार समाज असाच दुरुक्षित राहिला आहे. त्यात आमदार, खासादा हे आरक

